

ODEJĆ (766) *vb pf*

odejć (33), **odyść** (26), **odejść** (20), **odeść** (5), **odyć** (4), **odyjć** (3), **odnić** (2), **odnić** (2) [oboczności dotyczą tylko form inf]; *odejć* GroicPorz, BibRadz (3), RejPos (3), RejZwierc (3); *odyść* MurzNT, OrzQuin, SienLek, GórnDworz (2), HistRzym, BudBib, ModrzBaz, Calag, NiemObr, GórnRozm (2), ActReg, ZapMaz, SiebRozmyśl, SkarKaz; *odejść* HistHel, CzechRozm (2), CzechEp, ReszPrz, WerKaz, Phil (3), LatHar, WujNT (4), WysKaz; *odyć* TarDuch, LibLeg (2); *odnić* UstPraw, BudNT, *odejć* : *odyść* : *odejść* : *odeść* : *odyć* : *odyjć* : *odnić* OpecŻyw (2:-:-:1:3), Leop (2:1:-:1), BielKron (-:-:1:1), Mącz (2:-:2:1), GrzegŚm (-:-:2:2), SkarŻyw (-:2:-:-:-:2), SarnStat (17:7).

-ść (49), -dź (28), -dz (10), -śdź (3), -cz (2), -ć (1), -ść (1), -śdz (1), *o jasne*; *oděj-* (24) PudłFr, SarnStat (23), *ode-*, *odej-* (11) OpecŻyw (5), Mącz (6); *w odesz-*, *odszed-* *e jasne* (*w tym 1 r. błędne znakowanie*). *W temacie fut* *oděj-* (132), *ody-* (9), *odyj-* (7); *ody-* HistJóz, RejRozm; *odyj-* MurzNT, BudBib, CzechEpPorz, GórnRozm; *oděj-* : *ody-* : *odyj-* OpecŻyw (3:1:3), Leop (12:2), GórnDworz (1:2), MWilkHist (5:2).

inf *odějć*, *odyść*, *odejść*, *odeść*, *odyć*, *odyjć*, *odnić*, *odnić* (95). \diamond *fut 1 sg* *odějđę*, *odyjđę*, *odyđę* (29). \diamond *2 sg* *odějdziesz*, *odyjdziesz* (8). \diamond *3 sg* *odějdzie*, *odydzie*, *odyjdzie* (62). \diamond *1 pl* *odějdziemy*, *odyjdziemy* (2) MurzNT, RejPos, *odějdzim* (1) PudłFr, *-emy* (1) MurzNT, *-(e)my* (1). \diamond *3 pl* *odějđą*, *odyđą* (18). \diamond *praet 1 sg m* *odszedłem*, *-m odszedł* (11). *f* *-m odeszła* (1). \diamond *2 sg m* *-eś*, *-ś odszedł* (6). \diamond *3 sg m* *odszedł* (167), *odszeł* (1), *odszed* (1); *odszedł* : *odszeł* : *odszed* OpecŻyw (5:1), HistRzym (7:-:1). *f* *odeszła* (32). *n* *odeszło* (19). \diamond *2 pl m pers* *odeszliście*, *-ście odeszli* (2). *3 pl m pers* *odeszli* (86) [*w tym cum N pl: państwa* (2)], *odeszły* (1); *-li* : *-ły* Leop (5:1). *subst* *odeszły* (15). \diamond *3 du m pers* *jestą odszedł* (1) LibMal 1551/160v. \diamond *plusq 1 sg m* *odszedłem był* (1) LatHar, *-m był odszedł* (1) WujNT. \diamond *3 sg m* *był odszedł* (8), *odszedł był* (2); *odszedł był* WerGość; *był odszedł* : *odszedł był* GórnDworz (1:1). *f* *była odeszła* (4) LibMal, RejAp, KuczbKat, SkarŻyw, *odeszła była* (1) RejJóz. \diamond *3 pl m pers* *byli odeszli* (4) OpecŻyw, MurzHist, Leop, RejPos, *odeszli byli* (1) WujNT. \diamond *imp 2 sg* *odějđź*, *odydź* (7), *odějdzi* (4); *-dź* BierEz, RejPos, WujNT, PaxLiz; *-dzi* BielŻyw, SkarŻyw; *-dź* : *-dzi* Leop (2:1), HistRzym (1:1). \diamond *3 sg* *niech(że)*, *niechąć*, *niechąj* *odějdzie* (8). \diamond *2 pl* *odějđcie*, *odydźcie* (6), *odějdzicie* (1) OpecŻyw. \diamond *3 pl* *niech* *odějđą* (1). \diamond *1 du* *odějđżwa* (1) RejWiz 85v. \diamond *con 1 sg m* *bych odszedł* (3) BiałKat, CzechRozm, WujNT, *bym odszedł* (1) CzechEp. \diamond *2 sg m* *byś odszedł* (1) BibRadz, *by odszedł* (1) RejKup. \diamond *3 sg m* *odszedłby*, *by odszedł* (31). *f* *odeszłaby*, *by odeszła* (13). *n* *odeszłoby*, *by odeszło* (8). \diamond *2 pl m pers* *byście odeszli* (2). \diamond *3 pl m pers* *by odeszli* (8), *by odeszły* (1) ActReg. *subst* *by odeszły* (1). \diamond *con praet 3 sg m* *by był odszedł* (2). \diamond *part praet act* *odszedzszy* (84), *odszedwszy* (4); *-wszy* SkarŻyw (3); *-szy* : *-wszy* Leop (3:1).

Sł stp *notuje*, *Cn s.v.* *odchodzę gdzie; odchodzi co od kogo*, Linde XVI – XVIII w.

1. *Opuścić jakieś miejsce, oddalić się skądś; abire* Vulg, PolAnt, Mącz, Calag, JanStat; *discedere* Vulg, Mącz, PolAnt, Modrz, JanStat; *recedere* HistAl, PolAnt, Vulg, JanStat; *egredi, ire, progredi* PolAnt, Vulg; *digredi* Mącz; *fugere, migrare* Vulg; *proficisci, venire* PolAnt (526) :

A. *O istotach żywych, zwłaszcza ludziach (też o duchach)* (519) :

a. *W zasadzie po ziemi (najczęściej idąc)* (516) : ZapWar 1516 nr 2138; Onij odefłli ij powiedzieli Iánowi tzo [Jezus] kázal OpecŻyw 47, [162]; OpecŻywList C2; ForCnR C4; *marya* [...] *pod krzyżem*

ftoyącz nyeodefzła afch y wgrob włożyła *PatKaz III* 151; wezmńcye pożywienie do domow wałzych a odydzcye *HistJóz C3v*; *TarDuch D5v*; *BielŻyw 70,98*; Czemu człowiek oglądnałwzi fie w zrzadle albo w zwierciadle hnet zapamięta fwej twarzy fkoró odehydzie. *GlabGad B6v*; *LibMal 1547/130*; *MurzNT Luc 7/24*; *Diar 26, 41, 57*; niechay odehydzie Duch nietzyfity. *KrowObr 73, 84*; *RejWiz 39v, 109v*; Y odefłli zwolennicy iego/ á przyfłli do miáftá/ y náležli ták iáko im był powiedział. *Leop Mar 14/16*, *Gen 21/15, 26/17, 31/20, 21*, *Ex 36/4 (18)*; *RejZwierz 38v*; Odehydźcież teraz/ á po trzech dni wroćicie fie do mnie: Y tákże lud odfzedł *BibRadz 3.Reg 12/5*; [*Józef*] thámże przywáliwzy ku drzwiam grobu kámień wielki/ odfzedł. *BibRadz Matth 27/60*, *Gen 18/33, 21/16*, *Iudic 6/19, 18/24*, *1.Reg 6/6 (15)*; *Goski A14v*; Potym Saul odfzedł pożegnawzy Dawidá. *BielKron 67v, 30, 92v, 112, 121v*; *Mącz 11a, 43b, 71c, 115c, 176a*; *GórnDworz I2v, R5, T*; *HistRzym 70,124*; A Gdy iuż byli odefzli Mędrczy/ thedy Anyoł Páńfki vkazał fie Iozephowi przez fen *RejPos 25, 8, 35v, 52, 246v*; *RejPosWiecz³ 98v*; áno choćci kęs w oczy pochlebuiá á odfzedfzy wfzyfcy fie fmieiá *RejZwierc 69v*; *RejPosWstaw [21²]v*; *BudBib 2.Par 10/5, Tob 10/15*; *HistHel B4*; *CzechRozm 47v*; *ModrzBaz 88*; Weg gehen. Odyść. Precz iść. Abire. *Calag 558b*; Bych y v tych drzwi fkonác miał nie odehydę/ áfz cię oglądam. *SkarŻyw 51, 184, 192, 193, 311, 411, 454, 497*; *MWilkHist B3, B4, G2, I, I3*; *CzechEp 184*; *NiemObr 24, 25*; *KlonŻal Bv*; *ReszPrz 51*; *ReszHoz 125*; Odpowiedział bárwierz: Dali Bog W. M. rychło zdrow będziefz/ [...] y z tym odfzedł. *WerGość 253*; *ArtKanc D12*; *ActReg 74, 142 [2 r.]*; Y [*Judasz*] porzuciwzy frebrońki w kościele/ odfzedł: y odfzedfzy obiefł fie. *LatHar 697, 702, 703, 705, 707, 728*; Pánie/ dopuść mi pierwey odehyść/ y pogrześć oycá mego. *WujNT Matth 8/21*; Iuż teraz odehydź; á gdy czás mieć będę/ wzowę cię *WujNT Act 24/25, Matth 9/32, 11/7, 13/25, 16/4, 22/15 (32)*; A iefliby [*pozwany*] o winę był *tactus*, á odfzedłby niedofyc vczyniwzy zá winę/ tedy zátym w táką drugá winę wpada *SarnStat 799*; *CiekPotr 15, 39, 56, 75*; Zá tym Lizyde z Fraucymerem odehydzie. *PaxLiz B4*.

odejć kogo (G) (4): żYdowie [!] gdy iuż Iezufa vmarlégo odefłli/ tedy panna czyftá dlá filnégo fmutku pod krzyżem padła *OpecŻyw 151 v, 88v*; *RejWiz A6v*; odfzedł iey w domu z dzieciátkiem áby obiad czyniła/ ná ktory S. Wincentego był profł. *SkarŻyw 311*.

odejé od kogo, od czego (żywotne) (73): *OpecŻyw 36, 49v, 75, 82v, 83 (11)*; *BielŻyw 5*; *RejPs 62v*; *RejJóz M7*; *MurzHist L3*; *KromRozm III D4*; Posłowie od panow odszedzy radzili *Diar 63*; Potym zaraz Panowie IchM z pošy od KJM odeszli do inego gmachu poprawywać jeszcze tego spisku około obrony. *Diar 90, 28, 31, 55*; Práwiem też teraz odfzedł od ludzi vczonych *RejWiz 143v*; *Leop Gen 26/16, 3.Reg 18/12, Iob 19/18, Matth 22/22, Mar 14/35, Act 12/10*; *RejFig Ee3*; A winfzuiác Iako wlfzego fczczęfća Fáraónowi/ odfzedł od niego. *BibRadz Gen 47/10, Gen 17/22, 23/3, 35/13, Ex 5/20, 10/18 (9)*; *BielKron 63v, 85v*; Non multo postquam tu a me discessisti, Máło potym yákoś ode mnie odfzedł. *Mącz 236b, 147d*; odfzedfzy throchę od fioftry/ [...] w rzekę wfkoczyła. *GórnDworz Bbv, I7v*; *HistRzym 23, 103v, 112v, 127,132v*; *RejPos 250 [2 r.]*, 288, 327v; Ale káz odehydź od fiebie woýfku/ iedno trzy fthá mężow zoftaw przy fobie. *RejZwierc 205v, 89*; vyrzyfz byká brátá twego/ álbo drob iego błádzący/ nie odehydziefz od nich/ odwodząc odwiedziefz ie brátu twemu. *BudBib Deut 22/1, Tob 11/1*; *BudNT Luc 1/34[38], 2/15*; *CzechRozm 29, 148v*; *KarnNap B3v*; *SkarŻyw*

166, 498; *MWilkHist* L; *CzechEpPORz* **3v; *WujNT Luc* 1/38, 2/15, 4/13, 22/41, *Act* 12/10. Cf »odejć cały«, »z próżną ręką odejć«.

odejć od czego (20): A odeszły prętko od grobu y s ftráchem y z wefelem wielkim/ bieżáły opowiedáć tho zwolennikom iego. *RejPos* [108]; Iełzczę byłá od łószká iey zdrugá fwoią vczéennicá nieodeszłá: a owo ná vlicy przed oknem komorki oney/ dwa chory śpiewájących ftnáęły *SkarŻyw* 589, 134; *MWilkHist* H2v. Cf »od sądu odejć«, *W przén*.

odejć do kogo, do czego (żywotne) (10): Odpowiedziáł tedy Simon Piotr/ Panie/ dokogósz odyidziemy? fłowa żywota wieczne⁶⁰ máłz *MurzNT Ioann* 6/69; To mowi Pan Bog/ Oto ia wezmę fyny Iiráelkie z pośzrodku narodow do kthorych byli odesfli *Leop Ez* 37/21; *KuczKat* 385; *MWilkHist* B3; *CzechEp* 195; A do kogoż od ciebie odyidę Pánie? *CzechEpPORz* **3v; A Iudałz Iłzkáryotłki [...] odzedeł do nawyzfzych káplánow/ áby go im wydał. *LatHar* 704, 690; *WujNT Mar* 14/10, *Ioann* 20/10.

odejć ku czemu (2): Y niema żaden tey mocy odehydz od niego ku odpráwowániu fwyeh rzeczy *BibRadz 3.Esdr* 4/11; *SiebRozmysł* F3v.

odejć po kogo (3): Tu iuz czy trzei gdy odfedł poeł po Kupcza/ wftápi wrade *RejKup* t4v; *GórnDworz* S8v; chłópię odeszło po fługi *WerGość* 251.

odejć w co (2): A czárći próšili go mowiac/ iesli wyrzucálf nas/ dopuść nam odnić w ftádo świni. *BudNT Matth* 8/31, *Matth* 8/32.

odejć z kim (3): *LibMal* 1548/138v; *Diar* 83; A wziáwfyzy iy zá rękę Hetman/ y odzedełfzy znim ołobno/ fpytał *BudNT Act* 23/19.

odejć z czym [= *majác coś z sobą*] (1): pothem Lucałz fłwa polowiczá [*plótna*] precz odfchedł *LibMal* 1551/160.

odejć dokąd [z *dodatkovym odcieniem 'udać się', niekiedy z jego przewagą*] (67): *OpecŻyw* [27]v, 49v; *LibMal* 1548/138v; *MurzHist* L3; *Diar* 90; Człowiek ieden zacny odffedeł do dálekicy kráiny/ aby łobie otrzymał Krolefthwo *Leop Luc* 19/12, 1.*Reg* 15/34, 20/28, *Ioann* 6/1; *BibRadz Iudic* 9/50, 1.*Mach* 10/13, 2.*Mach* 12/12; *BielKron* 16, 30, 64v, 425v; *GórnDworz* S8v; *HistRzym* 115v; A będąc vpomioniony przez fen/ odzedeł w ftrony Gálibeyłkye. *RejPos* 25v, [73]v, 80, 80v, 327v; *HistLan* E3v; *BudBib 2.Mach* 12/12; *BudNT Luc* 2/15; *CzechRozm* 29; *WerGość* 251; *PudłFr* 71; *Phil* C; *LatHar* 692; rofpuść te rzefze/ áby odzedełfzy do miáfteczek/ kupili łobie żywnośći. *WujNT Matth* 14/15, *Matth* 4/12, 15/21, 16/21, 22/5, *Mur* 1/35 (18); *ZapMaz II G* 97/90. Cf »odejć do domu«, »odejć na pokoj«.

odejć skąd (25): napirwey ýudas zbrácýá wfšedeł do Iozefa a bo yełftze był żonego myełca nieodffedeł *HistJóz* D2v; *HistAl* H5v; *Diar* 63; *Leop Ier* 50/8; Y odeszli z támtąd oni mężowie á fzli ku Sodomie *BibRadz Gen* 18/22, *Gen* 35/13, 16, 1.*Reg* 15/6, 2.*Mach* 12/17; Ubi ego hinc abiero, vel occidito, Gdy ya ztąd odehydę chocálf go fniedź nie rzekę o to y słowá. *Mqcz* 478a; *BudBib 2.Mach* 12/17; *ModrzBaz* 54v; *SkarŻyw* 252; *Phil* E3; *LatHar* 95; A oto wfzytko miáfsto wyfzło przeciwko Ieufowi; y vyżrzáwfyzy go/ próšili áby z ich gránic odzedeł. *WujNT Matth* 8/34, *Matth* 12/15, 13/53, 19/1, *Mar* 1/19, 7/24, *Act* 18/1, 7; *SarnStat* 1112. Cf »z miejsc swoich odyść«.

cum inf (3): Mily Iezus rzeli k niey: Dáymi pitz/ bo zwolenicy byli od niego odeflli do miasta kupowatz łtrawy. *OpecŻyw* 49v; A gdy ony odefzły kupowác/ oto wnet przyfzedł oblubieniec *RejPos* [340]v, 43.

W połączeniu z określeniem odległości (3): A Odflédłfy od nich tak daleko iakoby kamieniem mogli zarzucitz/ [...] pokornie modlil fie tako rzekätz. *OpecŻyw* 99; Z támtąd gdy odefzli przez siedm łeth y pięćdziefiáth łtáiań/ przyfzli do Cháráká *BibRadz* 2.*Mach* 12/17; A on odfzedł od nich iakoby mogli zácifnąć kámieniem *WujNT Luc* 22/41.

W połączeniu z określeniem stanu lub sytuacji [w tym: *av* (20), *ai i part praet pass N* (13), z czym (12), *part praes act* (4), w czym (2), bez czego (1), przez co (1), *ai I* (1)] (54): *OpecŻyw* 46v; Wielki mię wtyd przed oblicznością twoią y wielki łtrách áby łprzećiwnik moy/ nieodflédł chlubiác fie z vpádku moiego *RejPs* 57v; *RejRozm* 398; iefzczéc nikt przećiw nam ręki nie podnořli/ ktoryby z wielkim pólromoceniem nie odfzedł *HistAl* H2v; *Diar* 60; Duch teź podniořł mię y wziął mię/ y odflédł w gorzkości rozgniewánia ducha moiego *Leop Ez* 3/14, *Deut* 25/3; *BibRadz Luc* 18/14, II 90c *marg*; *BielKron* 62, 103v, 109, 113v, 301v, 350; *GórnDworz* Bb3; Tedy on gořpodarz przed oczymá iego ony pieniądze vbogim rozdał/ á kowal z hańbą záfie odfzedł. *HistRzym* 121v, 23, 103, 115; *RejPos* 201v, 258; Y ták z łromotą odefzli/ a w pokoju kořćioł zořtał. *SkarŻyw* 511, 14, 226; przez siedmigrodzką ziemię mozem zawzdy co Celnieiszych ludzi zWęgier dořádz, dobrzeby aby contenci odeszły. *ActReg* 64; dopuřzczámci tedy odeyřć wolnie y nic nienárufzenie. *Phil* C2; iźby żaden łtąd nie odfzedł bez pożytku łwego/ y wyřłuchánia prořby łwoiey *LatHar* 95; *WujNT Matth* 19/22, 25/25, *Mar* 10/22, *Luc* 18/14, 24/12; *SarnStat* 858. Cf »z proźną ręką odejć«, »upornie odejć«, »wolno odejć«.

W połączeniu szeregowym (1): Rzekł Cyneyczykom/ Odřtěpćie/ odeydźćie/ á wynidźćie z pořzodku Amálechitow abych was łpołu z nimi nie wyřácił *BibRadz* 1.*Reg* 15/6.

W przeciwstawieniach: »odejć ... zostać (5), przyřć (2), trwác, wroćić się« (9): iefłitz miło iźby przyřła a przywitała cye a zafię pretz odefzła *HistJóz* B4v; *Leop Iob* 9/11; Odeydźćieź teraz/ á po trzech dni wroćićie fie do mnie; Y tákźe lud odfzedł *BibRadz* 3.*Reg* 12/5; iuź iednořtáyna wola/ iuź iednořtáyna myřł/ iuź iedno odeydzie łtárác fie o poboźne potrzeby łwoie/ drugie zořtánie v gniazdá łwoiego/ wiernie fie łtháráiąc o dobre iego. *RejPos* 43; *RejZwierc* 205v; Dyřcypliny to iefł bicźowania czyniłá z innymi pořpołu: ále gdy drugie odefzły/ łamá dłuźey ná nich trwálá. *SkarŻyw* 160; *MWilcHist* H2v; *PudłFr* 74; *WujNT* 505.

W charakterystycznych połączeniach: odejć do braciej, do bydła, do gmachu, do gospod(y) (3), do (arcy)kapłanow (2), do krainy (2), do miast(eczk)a (4), do mieszkania, do namiotow (2), do narodow, do nieba (2), do stroźow, do wsi (2), do ziemi (2), do + n-loc (14); odejć od faraona (2), od grobu (2), od klasztoru, od KJM, od ludzi uczonych, od lwa, od łoźka, od matki, od mistrza, od ojca, od panow (3), od siostry, od umarłego; odejć ku komorze, ku miejscu świętemu; odejć na gorę (3), na miejsce (4); odejć po kupca, po łługi (2); odejć w zamek; odejć za morze (4); odejć z hańbą (3), z nadzieją, z płaczem, z pociechami, z posromoceniem, z sromotą (2), z weselem; odejć z granic, z miasta (2), z miejsca (2), z rady, ze řzodku + n-loc (z pořzodka + n-ethn) (2); odejć kontent, smętny, smutny (5),

usprawiedliwiony (3), *wesoły*; *odejć na chwilę, na czas, daleko, jawnie* (2), *natychmiast* (2), *osobno* (3), *prędko*, *(po)tajemnie* (4), *wesele*.

Zwroty: »odejć nie blizu [po czym]« (1): Począł Piotr tonąc odźiedzzy nie blizu po wodzie *RejPos* 245.

»odejć całe (a. cało, a. cały)« (3): A dofyć to z działu wzięli/ Iż odeszli od lwá cáli. *BierEz* M2v; *OpecŻyw* 105v; Bo go [pszcólki złodzieja] iedzą nád zwyczaj/ nie odeydzie cało: Y żądłami nátknione puchnie ná nim ciáło. *KlonWor* 12.

»co nadalej odejć« (2): A chczeli mi wdzięk vczynić/ Co nadáley odemnie odeydz. *BierEz* Nv; *GórnTroas* 38.

»odejć do domu« = *abire a. discedere in domum PolAnt, Vulg; recedere ad domum PolAnt* (12): *OpecŻyw* 43v, 158v; *BibRadz Iudic* 19/2, 5, *Mar* 7/30, *Luc* 18/14; *BielKron* 15v; A czo ludzi [...] ná pogrziebie było/ tho nie był ten ieden/ kthoryby s fuchemi oczymá/ odźzedł do domu *GórnDworz* Bb3; Powiedamći wam; zeć ten odźzedł wśpráwiedliwionym do domu swego/ więcey niżli on. *WujNT Luc* 18/14 [przekład tego samego tekstu *BibRadz*], *Mar* 7/30, *Luc* 1/23, s. 194.

»odejć drogą« (1): Y odźsedł iną drogą [abiit ergo per aliam viam]/ á nie wrocił lie oną którą był przyśfiedł do Bethel. *Leop* 3.Reg 13/10.

»odejć na, w swą (a. swoją) drogę« = *abire in viam suam Vulg PolAnt (1:1): Leop Ier* 28/11; y odeszłá z tym niewiáftá w fwą drogę/ á náiadzzy lie nie byłá więcey złey myśli. *BibRadz* 1.Reg 1/18.

»odejć mało, trochę, maluczko, mało dalej« [szyk zmienny] (5:5:4:3): *OpecŻyw* 98; *HistJóz* D2; Odeydzye máło dáley/ Lew ná ściefzce leży *RejWiz* 108v; Y odźsedłfy trochę [et progressus pusillum] / vpadł ná oblicze fwe *Leop Matth* 26/39, *Mar* 14/35; Odźsedzzy tedy máluczko [progressus paululum]/ padł ná ziemię y modlił fię *BibRadz Mar* 14/35 [przekład tego samego tekstu *Leop, LatHar, Wuj NT*]; *GórnDworz* Bbv; *RejZwierc* 24 [2 r.], 89, 151, 175v; *Phil* O; *LatHar* 707; A odźsedzzy máło [processisset paululum]/ padł ná ziemię: y modlił fię *WujNT Mar* 14/35, *Mar* 1/19; *PaxLiz* B3.

»z miejsc swoich odyść« (1): p. sędzia z p. podsędkiem [...] z miejsc swoich odyść musieli do gospod swoich *ZapMaz II G* 97/90.

»odejć na pokój« [szyk zmienny] (5): A ták ná czás odeydzwá lám ná pokoy máło *RejWiz* 85v; kfiądz Biłkup po obiedzie/ chcząc lie trofzkę przełpác/ odźzedł ná pokoy *GórnDworz* V5, I2v, K8, Ee.

»odejć precz« = *recedere HistAl [szyk zmienny] (19): HistJóz* B4v; *BielŻyw* 58; stheyze nyechuczi przerzeczonemu Hannufsevi 10 thalyerow czafu yedne⁸⁰ opywłchi fzyą dawall abi yą [jego żony] odnyego precz zawyodl, wczem yednak richlo pothym one⁸⁰ pośluchawłchi fnyą precz yeltha odźchedl *LibMal* 1551/160v, 1544/87v, 1551/160, 160v; *RejKup* v3; dawłzy im dáry známienite y z listem odeszli precz. *HistAl* C6; *BielKron* 86, 450 [2 r.]; Boże vchoway/ áżebyś ty ták fzláchetný rzeczy nie poświęciwłzy/ miał s tąd precz odiść *OrzQuin* M2; *HistRzym* 45, 115, 115v; *RejPos* 250, 286; *CzechRozm* 254; *WujNT* 505.

»z próżną ręką odejć« (1): Zaden vbogi zprożną ręką od niey nieodźzedł. *SkarŻyw* 141.

praw. »od sądu odejć« = *a a. de iudicio a. de sede iudicaria abire a. discedere a. recedere JanStat [szyk zmienny] (12): UstPraw* C3, F2v, G2; Czworthy *cafus*/ gdy kto ofádzony y fskazány [...] od fądu przez

fwóy vpór odeýdźie nieftáwiwfzy rękoiemftwá. *SarnStat* 516; Vftáwiamy/ iż ón pozwány wolno od fądu będzie mógl odisdź *SarnStat* 580, 159, 663, 747, 798, 799, 827, 935.

»odejć sobie« (1): Złe/ złe (ieft) mowi kupiec/ á odźedźy łobie [*vadens*]/ więc chwali. *BudBib Prov* 20/14.

»odejć na stronę« [*szyk zmienny*] (8): *RejPs* 179; Pothyfar odźedźy na stronę narzeka na fwe niefzczeńcie/ a rozmyfla fie czo ma czynić *RejJóz* H8v, M5v; On tedy mąż dziki rzuciwfzy fie włápił iá/ á odźedźy łniá ná stronę/ poczył wielkim głófem ryczeń [*et alia parte consistens cepit vociferare*] y zębámi zgrzytác. *HistAl* K6v; *RejWiz* 11v; *RejZwierc* 151; *SarnStat* 159, 1313.

praw. »upornie, przez upor, nieposłusznie odejć« = *rebelliter abire a. recedere, per rebellionem discedere JanStat* [*szyk zmienny*] (9:1:1): iełliby był przytknion o winę á odźedł vpornie/ tháki ma być przekazan w drugiey winie *UstPraw* H3v, C3, F2v, G2, H3v; álboby Pifarz od fądu nieposłufzme odźedł/ niehcąc wpiłowác co ná iego vrząd náleży: [...] tákowy Pifarz [...] będzie karan wzięciem vrzędu. *SarnStat* 747, 391, 402, 516, 827, 871.

»wolno (a. wolnie), dobrowolnie, w wolności odejć« = *libere discedere JanStat* [*szyk zmienny*] (5:2:1): mi ym chcem Zaplaczycz [...] y thargowawfzi mitho. wedle ftarodanego [!] obiczaya oddawfzi. dobrowolnie odicz. *LibLeg* 10/96v, 10/96v; Iełliż thedy mnie łzukaćie/ dopuśććiefz tym wolno odeydz [*sinite hos abire*]. *BibRadz Ioann* 18/8; obiecował bronić šíroctwá fyná mego y opiekunow iego/ áby w tey wolności odefzli iáko przyfzli ná fwe mieyfcá *BielKron* 313v, 236, 247; *Phil* C2; *SarnStat* 580.

»odejć wstecz« (1): Zaty^m wflytcy odefłli wfłetz ij padli wznak naziemię *OpecŻyw* 105.

Szeregi: »(jako) przyść, (i, tak) odejć« [*szyk 4:1*] (5): *LibLeg* 10/96v; *BielKron* 236, 313, 313v; więc iákom tu przyfzedł Ták odeyde. *CiekPotr* 56. [*Ponadto w przeciwstawieniach 2 r.*]

»odeść i zostać« (1): Potym [*Amurat*] połłał do Stárofty [...] / áby podał zdobrá wolą zamek chcieli dobry dar otrzymác/ y ći wfzytcy co thám znim fą/ y przy fwoich ftátkach zoftác y wolno odeść y zoftác kto będzie chciał *BielKron* 247. [*Ponadto w przeciwstawieniach 5 r.*]

W przen (4) :

Zwroty: »odejć od obliczności (a. oblicza) [*czyjej, czyjego*]« = *abire a facie PolAnt* [*szyk zmienny*] (3): Tedy odźedł Kain od obliczności Páńfkiey [*egressus est Cain a facie Domini*]/ y mięfzkał w ziemi Nod *BibRadz Gen* 4/17; *RejPos* 201v; Nie fkwápiay fię od oblicza iego odyść/ nie ftoy w rzeczy złey/ bo wfzytko co fie mu podoba czyni. *BudBib Eccle* 8/3.

»odejć od oczu [*czyich*]« (1): A potym Anioł Páńfki odźedł od oczu iego [*Gedeona*] [*recessit ab oculis eius*]. *BibRadz Iudic* 6/21.

Przen (69) :

odejć od kogo (3) : *OpecŻyw* 97; CRattes [...] wielkie brzemię złota do morza wrzucił, mowiąc odeydzi [też] odemnie nie łprawne imienie *BielŻyw* 34. Cf »od siebie odejć«.

odejć od czego (22): *KrowObr* 81; Ale podobno tákże im przydzye s krotką odpráwá [...] odeydz od fwiętego pytania iego *RejPos* 210. Cf »od pamięci odejć«, »odejć od rozumu«.

odejć do kogo (1): Wroćię się proch w ziemię iákim był/ á odeydzie Duch do Bogá ktorygo dał. *GrzegŚm* 50.

Zwroty: »odejć daleko« [szyk zmienny] (2): Iż gdy ten zwon będzie tą wodą zmatzan/ gdziekolwiek przydzie dźwięk iego/ aby odeśllá moc nieprzyaścioł dáleko *KrowObr* 103; *Oczko* 9.

»odejć na miejsce swe« = *spełnić swe przeznaczenie* (2): *CzechRozm* 203; okaza z tych dwu iednego [...] / aby wziął mieyfce vřługowania tego y Apostořtwa/ z ktorego wypadł Iudařz/ aby odřzedł ná mieyfce łwe [*abiret in locum suum*]. *WujNT Act* 1/25.

»od pamięci odejć« = *stracić pamięć* [szyk zmienny] (6): átak ono kichanie ieřt dobre temu komu ieřt łwięte⁸⁰ walantego niemocz/ albo kto od pamięci odeydzie. *FalZioł* I 125a, ‡2d; *RejKup* e7, cc6v; *Mentem et memoriam amittere*, *Odeřć od pámięci*. *Mącz* 225c; *SkarŻyw* 293.

»od pamięci odejć« = *zdarzyć się dawno* (1): Nie wřpómiońęć potopu/ dźdźów dźiwnych/ Iordana záltánowiońęgo/ rozřtápienia morzáz czérwónęgo/ bo to z rzeczy/ które od nářzý pámięci dáleko odeřzły/ nie częřto bywało *Oczko* 9.

»odejć w radę, za radą [czyjá]« = *posłuchać rady; abire in consilio Vulg* (2:1): *WróbŻořł* 1/1, B; BŁogofłáwiony tho mąż/ ktory nie odřfedł zá ráđą przewrotnych/ áni theř ná drodze grzeřńnikow řtáná *Leop Ps* 1/1.

»odejć od rozumu« = *oszaleć, wpařć w obřęd; labi mente, oblivisci sui Mącz; in furorem verti Vulg* [szyk zmienny] (13): powiedali žeby z Melankoljięi od rozumu odřzedł. *MurzHist* E, Q3v; Káplani krzykęli ná krolá aby fie nie dał námáwiać Ieremiařzowi/ mowiac iż odřzedł od rozumu. *BielKron* 95, 78v; *Amens*, *Niemádry/ głupi/ ktory odřzedł od rozumu*. *Mącz* 216b, 175c, 180b; *GórnDworz* Gg6; *SkarJedn* 102; częřto wořáli: cóř ořzáłá? á od rozu^{mv} odřzedł/ Pánie Wilhelmie? *SkarŻyw* 166, 101; *WujNT Mar* 3/21, s. 136.

»od siebie odejć« = *wpařć w ekstazę* (1): Y przydało mi fię gdym fię wroćił do Ieruzálem/ á modliłem fię w kořciele žem był od fiebie odřzedł [*fieri me in stupore mentis*]. (*marg*) žem był w záchwyceniu. Páweł widział Páná Ieřulá. (–) *WujNT Act* 22/17.

»odejć wstecz« = *recedere retro Vulg* (1): *WróbŻořł* 43/19 *cf Szereg*.

»odejć na zatracenie« (1): iákoby od drogi řpráwiedliwey odeřzli ná zátrácenie [*et, quod a nobis est iter, exterminium*] *Leop Sap* 3/3.

Szereg: »nie odejć ani odstápić« (1): *Et non recedfit retro cor nořtrum: et declinařti řemitas nořtras a via tua. A nieodeřzło wřtecz řerce nářze ani řzcielřzki nářze odstápiłi od drogi twoiey*. *WróbŻořł* 43/19.

a) Nie nastápić, nie spotkać (13) :

Fraza: »(niech(aj) a. niechać, a. niechże) odejdzie (a. może odejć) (ten) kielich, kubek, ta męka; aby (a. žeby) odeszła godzina« [*w tym: kielich to jest męka* (1)] = *transeat calix iste Vulg; transeat hora Vulg, PolAnt* [*w tym: od kogo* (12)] [szyk zmienny] (8:2:1;3): niechářz ten kielich/ to ieřt ta garzká [!] męka odemnie odeydzie *OpecŻyw* 99v, 100; *Leop Matth* 26/39, 42, *Mar* 14/35; padł ná žiemię y modlił fię/ ieřliby być mogło aby od niego odeřzłá godziná ona. *BibRadz Mar* 14/35; Ieřli možná ieřt Oycze/ niech ten kubek odemnie odeydzie/ wřzákże niech nie moiá ále twoiá wola będzie *CzechRozm* 227v; *ReszPrz* 82; *WerGořć* 220; *LatHar* 692; *WujNT Matth* 26/39, 42, *Mar* 14/35.

b) Odstápić od Boga, zgrzeszyć, przestać wierzyć (7) : Ale ieřli wy [...] odřzedřzy [*ambulaveritis*] będziecie řłużyć bogom cudzym klániáiąc fię im. *BibRadz 2.Par* 7/19; lednák Iuda řiořthrá ieř

[*nierzędniczy izraelskiej*] niewierna nie bała się/ ale też odziedziczyła i sama się cudzołożyła. *BibRadz Ier 3/8, Ier 11/12.*

odejść od kogo (4): a także by ludzie odeszli od stworzyciela swego. *HistAl Gv; OrzList cv; RejPosWiecz³ [97]v; LatHar 560.*

Zwrot: »daleko odejść« (1): kthora wiara iako przez Boga szafowana była/ krotceć powiem/ abyś wiedział iakoś daleko od Pana Boga odziedziczył. *OrzList cv.*

c) Nie postępować zgodnie z czymś, głosić coś innego (4) :

odejść od kogo (1): Otoż tu o prawdę idzie/ przy ktorej trwać trzeba te^{mv} ktoby niechciał od Apostołow odejść *CzechEp 360.*

odejść od czego (3): Doktormiby kościelnymi nie byli/ by namniej od słowa Bożego odeszli. *SkarKaz 43a. Cf Zwrot.*

W przeciwstawieniu: »przybliżyć się ... odejść« (1): Ci ktorzy mie prześladią przybliżyli sie ku złości/ a od zakonu twego daleko odeszli. *WróbŻółt 118/150.*

Zwrot: »daleko odejść [od czego]« (2): *WróbŻółt 118/150; iż w nim [Rzymskim Mieście] takowe wczynki pobożne macie/ od iakichescie sami daleko odeszli. ReszHoz 135.*

d) Przestać istnieć (5) : y będzie tłumiona hardość Afsur/ y krolestwo Egipskie odeydzie. *Leop Zach 10/11, 4.Esdr 4/29; RejAp 174.*

W przeciwstawieniu: »odejść ... nastać« (1): s. Ian in Apocalipfi mowiąc: Widziałem nowe niebo y nową ziemię bo pierwsze niebo y pierwsza ziemią odeszła/ a nowa nastala. *BielKron 467v.*

Szereg: »nie odejść ani zginąć« (1): A wżakoż między narodem żydowski namniejza rzecz nie odeszła ani zginęła. *RejPos 56.*

e) Stać się nie takim jak trzeba [od czego] (1) :

Zwrot: »daleko odejść« (1): przypatrywsi sie/ iefli [ciało] od porzadku a przyrodzonego poztanowienia daleko odeszlo *Oczko 12v.*

f) Nie stać się tematem rozmowy [przez co] (1) : A wżakoż niechcę ja/ aby prze tę moję surowość/ miało to odyść/ o co pan Kostka spytać chcial. *Górndworz E5.*

g) Stopniowo zmienić temat [od czego] (2) : Ale się wracam do tego/ od czegom troche z potrzeby odziedziczył. *CzechEp 51.*

Zwrot: »od rzeczy odejść« (1): iż ono com się zdał iakobym od rzeczy odejść miał/ oto teraz tego dowodzę com sprzodku obiecał. *WysKaz 19.*

h) Zostać zapomnianym (2) :

Fraza: »słowa odejda z ust [czyich]« = *ktos przestanie coś mówić* (1): słowa yego/ ktore wlozył w wita yego/ nye odeyda z wita yego [...] na wyeki/ yako przez tegoż proroka niżej obycał. *KromRozm II tv.*

Zwrot: »odejść od [czyjej] obliczności« (1): Sądy Pánfkye nye odeszły od mey obliczności *LubPs Ev.*

a. Odstąpić od obłączenia (5) :

odejść od kogo (1): Alexander iefli nie odeydziefz od nas/ ciebie y twoie rycerze szkaradzie wdreczymy. *HistAl D3.*

odejć od czego (3): [Tatarowie] odefzli precz od Krakowá czyniąc wżędzie okolicznie wielkie łzkody. *BielKron* 365v, 247v, 314v.

Zwrot: »odejć precz« (2): *BielKron* 365v; niedobylwży Zamku odefzli precz *StryjKron* 682.

b. *Odplynąć [dokąd]* (2): A opuściwłzy ie/ włtąpił záfie w łódź/ y odźedł ná drugą łtronę. *WujNT Mar* 8/13, s. 146 *marg.*

c. *Odlecieć* (1):

Zwrot: »trochę odejć« (1): gdi^{go} maia na takie^{go} ptaka pułcić/ mułi go nie rychło vkazać aż trochę odeydzie/ aby fokoł tym přęczey za nim lecząc zone^{go} zapędzenia tym moczniey vderzył pierłiami. *FalZioł* IV 23a.

B. *O tym, co może się poruszać* (7): A miał też to przykazanie Moizelz/ [...] poki będye obłok nád domem Bożym/ áby ná mieyfcu miełzkáli/ á kiedy obłok odeydye/ áby łie też oni z mieyfc łwych rułzyli. *BielKron* 35v.

odejć od czego (1): Potym wtorego miełiaca [...] odźedł łest obłok od domu Bożego vmowy. *BielKron* 39v.

a. *Wydalić się z organizmu* (4): Pławy Miełyęcne/ gdy łye záfłanowia/ á czáfu łłufznego/ odyłc niechca [...] *SienLek* 108v.

[*odejść od kogo z czym*: Sláchćic łeden w Mediolanie/ [...] Iáko łkoro tego pića mego wźiał w poł godziny po piću odefzł od niego z moczem ták wiele kámienia *SienHerb* 550b.]

odejć czym skąd (1): abowiem onym wraczaniem odeydzie flegma z żoładka y z pierłi *FalZioł* V 39.

a. *O poronieniu* (2):

Zwrot: »przed czasem odejć« (2): ábychmy obaczyli czymby płod mogł być pošilon/ y potwierdzon: ábowiem łatwie niekatora pocznie/ ále niedonoši/ łz łey przed czáfem odeydzie/ choć łye pilno łtrzeże. *SienLek* 113, 111v.

b. *O wodzie pływającej; opaść, wrócić do swego koryta* (1): A thy wody z przykazania twoiego odeyda/ Odłłapią z gor na łwe miełtca. *WróbŻołt* 103/8.

2. *Porzucić, rozstać się, zostawić* (często z nawiązaniem do znac. 1. 'oddalając się'); *discere Vulg, PolAnt; abire, recedere Vulg* (155): [*Dyjogenes*] od zimnicze był na drodze morzon, [...] ktoregoż przyiaciele na konia wźiać chcieli, ale on niechciał, [...] knim rzekł, odeyczcie prołzę was, á wiedzcie żeć ta noc albo mie zwyciężycielem vczyni, albo mnie przemoże. *BielŻyw* 77; *LibMal* 1545/104; Rzekł tedy łefus dwiemanáście/ Chcecieli téłz ł wy odyłc? Odpowiedziáł tedy Simon Piotr/ Panie/ dokogółz odyidźemy? *MurzNT Ioann* 6/68; I gdy była wypila wodę z fláfzki/ porzu cíla [!] dziećie pod łednym drzewem [...] y odefzła *Leop Gen* 21/16; Boć Mniłzy cí/ y żądła máia ołtrzeyłze niżłi łierłzenie/ gdzie náłęga/ ták nieodeyda aż zyedzą. *OrzList* iv; *BielKron* 15v.

odejć kogo, czego (żywotne) (20): *OpecŻyw* 154; załtał go [brata] łuż barzo łtarego, ktorego młodego był odźedł *BielŻyw* 24; *RejPs* 26; kolodziejewy łchimunovy zona ymyenyem vrłulą v wyodł kthorey wkrzywynyv odłchedł bywłchy łnyą dwye nyedziely *LibMal* 1545/104; *RejKup* m3; *RejWiz* 46, 126v; Wrocił łie záfie do łłomokow gdzye był odźedł dwu łet męłow *BielKron* 68, 12v, 28, 113v; *RejPos* 168v, 208, 210 [2 r.]; *HistHel* D3; widząc łłz żniwá dołc/ á. żełcow máło: wolał łch ná czás odiłc *SkarŻyw* 536, 167, 188; *WerGołc* 223.

odejć od kogo (26): *OpecŻyw* 55v; Ezau dla wielkiej obfitości [...] odźzedł od Iakobá brátá fwego. *Leop Gen* 36 arg; Brácią moię dáleko odeгнаł odemnie/ á znáiomí moj/ iáko obcy odeřli odemnie. *Leop Iob* 19/13, *Gen* 36/6, *Ex* 14/12, *Ier* 9/2, 38/22; A thák prořę cię ábyř odźzedł o demnie/ ieliř lię ty vdař ná lewą řtronę/ ia poydę ná práwą *BibRadz Gen* 13/9, 3.*Reg* 22/24, *Tob* 11/1, *Act* 15/39, 2.*Cor* 12/8; *BielKron* 32; *Mącz* 97a; *GórnDworz* S8v; *HistRzym* 82; Odeydź odemnie moy miły Pánie/ ábowiemem człowiek grzeřny ielt. *RejPos* 174; *BudNT Luc* 9/19; od Páná odeřli y więcey z nim nie obcowáli. *CzechRozm* 189, 3; *SkarŻyw* 243, 453; *WerGořc* 252; Stála lię tedy *miedzy nimi* rořnicá/ ták iř odźzedł ieden od drugiego *WujNT Act* 15/39, *Luc* 8/37, *Act* 13/13.

odejć od czego (1): Iř wroćiwřly lię ná zad řzuka oney ktora lię była obładziła/ á ktora odeřła od onego řtádá iego *RejPos* 168v.

Zwroty: »odejć od ludzi« = *osiedlić się na prowincji* (1): Abo ná puřczy ná piałku odźzedřly od ludzi y w Rákowie nowe Kroleřtwo ząkláda. *CzechEp* 406.

»precz odejć« [*szyk zmienny*] (3): Odźzedł go precz Philozoph/ řam zořtał vbogi/ Niewie gdyzeby lię zá nim potym pytác drogi. *RejWiz* 46; *CzechRozm* 3, 70.

»za (a. jako) umarłego, zabitego odejć« (2:1): *SkarŻyw* 235, [236]; Páwła ř. vkámionowáli/ y iáko vmárłego odeřli. *SkarKazSej* 695a.

Szeregi: »opuřcić i odejć« (1): (*arg*) Nárzeka Prorok ná lud [...] (–) Ktoř mię da ná puřczy gořpodą podrořnym/ á opuřczę lud moy/ y odeydę od nich [*derelinquam populum meum et recedam ab eis*]? *Leop Ier* 9/2.

»przenieř się precz i odejć« (1): od ptaká niebieřkiego do bydłeciá/ przenieřli lię precz y odeřli [*transemigraverunt et recesserunt*]. *Leop Ier* 9/10.

Przen (7) :

odejć czego (1): Y tákciem tám kłopotu odeřła niemáło. *RejWiz* 34.

odyjć od kogo (3): [*Mówi řw. Bernat*:] Chceřli odemnie odijdz/ będę wielmi teřknitz/ o krolu wřřtykię chwály/ day mi s tobą bydłitz. *OpecŻyw* 19, 20 [2 r.].

a *O Bogu: przestać obdarzać łaską [od kogo]* (3) : *MurzHist* K4v; Bo áczby y wychowáli řyny řwoie/ bez dziathek ie vczynię *miedzy ludzmi*: ále y biádá im gdy od nich odeydę. *Leop Os* 9/12.

Szereg: »opuřcić i odejć« (1): oto Pan řtobą/ á czemuřeř mowił/ opuřcił mię/ y odźzedł ode mnie? *SkarŻyw* 188.

a. Zostawić wřpółmářzonka (8) : rořkazał Pan áby Zoná od Męřá nieodchodźiła/ á ieliřby odeřła/ žeby ták bez Męřá zořtála/ álbo řie z Męřem řwoim poiednáła *KuczbKat* 260; *WerKaz* 284.

odejć kogo (1): obaczywřly lię/ iř dáleko poczćiwiey być v Lutheranow Miniřtrem/ odźzedřly pierwřzey żony/ wřziął řwięcenie ná Luterřkie kazánie *ReszPrz* 42.

odejć od kogo (3): *BibRadz Ier* 3/1; Uxor a Delobella discessit, Odeřła Zoná od Dolobelle. *Mącz* 44a; Abowiem Kořciół řwięty/ áni męřowi/ á ni řenie tego nie dopuřcza/ žeby ieden od drugiego bez wielkiej przyczyny odeyřć mogł. *WerKaz* 285.

Zwroty: »odejć do domu« (1): Niektoremu Lewięcie odeřła żoná do domu oycá fwego. *BibRadz Iudic* 19 arg.

»precz odejć« (1): on nanye [żonę] bill chuczi nyedobrey a Czyąfchkołczy nyeyakye yey czynyl, thak yłch opułczywłchi gi precz odefchla. *LibMal* 1554/190v.

b. *Porzucić służbę lub miejsce swego pańszczyźnianego przypisania do ziemi* (29) : Kmieć [...] gdy ma odnidź/ tedy ma dofyć vczynić wedle prawá ziemłkiego y oney dzyedziny. *UstPraw* F2; ták go [kmiecia] łobie mocnie przywłáfczyć á zniewolić ze wšytkim chca/ iż y dzieciam iego niewolno bywa odyść. *ModrzBaz* 48v; Nie dawno też pozwał łługá Xiędzá iednego/ że mu mytá záłłuzonego nie záplácił, Xiędz zaś pozwał/ iż mu łługá liczby nie vczynił/ á odłzedł. *GórnRozm* G2v; Abowiem w tákowych rzeczách nietylko trzėy álbo czterzėy onėy wšł kmiećie odėydz mogą/ ále y wšyfcy tám miełzkájący *SarnStat* 658, 200, 656, 657 [2 r.], 658 [4 r.], 660 [2 r.], 919.

odejć kogo (1): boczęsto wnocy oczucam dogłdam etc.: Wic zołnierz nie odszedłbymie *ActReg* 86.

odejć od kogo (10): Tákże łługá/ ábo niewolnik/ kthoryby śiodmego roku odeyść niechciał od Páná fwe^{go}/ będąc wolno pułczony/ áleby łobie dał do podwoiá vcho łzwáycą przekłóc/ ten ná wieki [...] łłuzyc ma: 5.Moy. 15.v 17. *CzechRozm* 86; poddánemu wolno było odyść od Páná fwego gdyby zań drugi Szłáchćić/ pod ktorymby przymował/ ręczył. *GórnRozm* I; *SarnStat* 522, 648, 649, 943. *Cf odejć dla czego od kogo, Zwrot.*

odejć do kogo (1): Terzeci na kamiennych xiąszkach pisali sobie y odeszli od maximiliana. *ActReg* 58.

odejć dla czego od kogo (1): Tėż poštánowiliłmy: iż gdziebykolwiek kto kmiećie ábo poddáné fwé znalazł/ którzy dla woyny álbo innėgo czáfu od niego odefzli: moze ich łzukác *SarnStat* 1100.

odejć dokąd (4): Ieden kmieć z iednéy wšł do drugiey moze odėydz. *SarnStat* 659. *Cf Zwrot.*

odejć skąd (5): rołkázuiemy áby [...] zbiegi y hultáytwo/ [...] którzyby z ról [...] fwych odefzli/ á dorocznie fie nie vrządźili/ [...] ná wšłách pánóm álbo dzierzawcóm onych wšł wolno było káždėgo poymác *SarnStat* 522, 659. *Cf Zwrot.*

W charakterystycznych połączeniach: odejć od ojca (2), *od panow swych (pana swego)* (4); *odejć bez wiadomości i dozwołenia pana swego; odejć dla innego czasu, dla wojny; odejć z ról, ze wsi* (2), *z zagrod; odejć swowolnie.*

Zwrot: »odejć [skąd od kogo] na służbę« (3): A ták vštáwiamy: iż tylko ieden łyn ze wšł od oycá ma odėydz ná łłuzbę [*recedere possit ad servitia JanStat* 1082] *SarnStat* 200 [*idem* (2)], 660, 919.

Szereg: »uciec albo odyść« (1): Ale kiedy w prawie Niemieckim kmieć śiedzi/ tákowy vćiec álbo odyść nie moze/ iedno przedawłzy dziedzínę *SarnStat* 657.

c. *Umrzeć, zdechnąć (o zwierzęciu)* (17) : Gdy thedy mowi Páweł/ żądam odeyść y być s Kryłthufem: rozumie złączenie przez śmierć łwą/ potym przez zmartwychwłtanie *GrzegŚm* 37, 34 [2 r.].

odejć kogo (2): Iáko Pellikan oćiec dawłzy łerce z siebie/ Odłzedł ćię tu/ łam przyiáł być z przodkami w Niebie. [...] Odłzedł ćię tu máłuczka z mátką twą w młodości. *KołakCath* C2.

odejć od kogo (1): Ach nieiacy [= *nie tylko*] iako odłfedł od nás / ale z wielką bolełcią/ gańbą/ ij wzgardzenim ludu wšlytkiego *OpecŻyw* 159.

[*odejć dla czego* [= z jakiej przyczyny]: Zá Progámi fkoró potkáli fię naprzod z Száránczã/ która ácz ludzióm nie bárzo fzkodzi/ wízakoż koni dla niey odefzło przez trzy ftá *PapHerby* 104 (*Linde*).]

odejć komu (1): gdy wdzięczny fynaczek odehydzye oycu fwemu/ ábo mátcie fwoiey/ wízytko to niechay będye przy fwiętey woley á opátrznóści iego *RejPos* 0003.

odejć czym [= z jakiej przyczyny] (2): więcey ich tám morem odefzło niżli w bitwie *BielKron* 412, 215v.

W przeciwstawieniu: »rodzić się ... odejć« (1): gdyż baczymy / iż fie człowiek bez nich [skarbów] nágo rodzi/ y bez nich záfię odehydzye/ Y tho iefł márnóść. *BielKron* 80v.

Zwroty: »odejć z tego świata« (1): thy wypefni/ coć rofkazał: ábych iuz odfzedł/ z thego świata. Wnet gdy przyiął ciáło Páńkié/ [...] wefele vmárł. *BiałKat* 326.

»odejć w wieczne osiadłości« (1): Przeto go y w potomftwie/ Bog y w máiętnóści/ Błogofłáwił niíf odfzedł w wieczne ośiádłości. *KořakCath* B.

Szereg: »odejć a więcej nie być« (1): Odfuść mi/ że fie ochłodzę pierwey niżli odehydę/ á więcej niebęde [abeam et ampilius non ero]. *Leop Ps* 38/14.

W przen (1): A nie mowi [Paweł] / áby duřzá iego żądála odehyć [!] y być s Kryřtuřem. *GrzegřSm* 37.

Przen (2):

Fraza: »odejdzie duch, dusza (od ciała)« [szyk zmienny] (1:1): acżkolwiek duřzá byłá od ciáła odefzłá/ iednák nigdy Bořtwo/ áni od duřze áni od ciáła oddzielone nie było. *KuczbKat* 45; Odehydzie ich duch z czáfem/ á zniřczeie ciáło *GrabowSet* D2.

a. *Zostać pogrzebanym [od kogo]* (1): [Z mowy pogrzebowej:] Coż tedy mowiř do nas niř do końcá odehydzieř od nas/ O náłáchetnieyřze Křiężę? *WysKaz* 47.

d. *O Chrystusie: porzucić świat ziemski, w niebo wstąpić* (25): *RejPos* 129 [2 r.]; Iefcże iefli on tu iefł w chlebie etc. tedy duchá ř. nie zeřłá/ ktorego zeřłác nie miał/ ář řam odfzedřzy *CzechRozm* 265v, 265v [2 r.]; *CzechEp* 194; *ArtKanc* G12v; Aleć ia prawdę wam powiedam: pożyteczno wam ábych ia odfzedł [ut ego vadam]. *WujNT Ioann* 16/7, *Ioann* 16/7 [2 r.].

odejć kogo (2): Powřtawřzy od vmárlych/ [...] dał rádości wiele. Dotąd ář czás nářłápił/ gdy do oycá fwęgo Odyřć miał mátki/ vczniów *SiebRozmyřl* B. Cf *odejć kogo w czym*.

odejć kogo w czym (1): *RejPos* 222 cf *Szereg*.

odejć od kogo (5): a odehydęli od wás/ nagotuię wám mieřce/ zařie przydę ij przyimę wás ku mnie řamému *Opecřyw* 95v; *RejPos* 131, 287v; *WujNT* 384 marg; Y ták im błogofłáwiąc/ mowi Lukař ř. odfzedł od nich y poniořł fię w niebo. *SkarKaz* 242a.

W przeciwstawieniu: »odejć ... przyřć« (5): *Opecřyw* 95 v; A gdy odehydę y zgotuię wám mieyřce/ przydęć záfię y wezmę was do řiebie *BibRadz Ioann* 14/3 [zawsze przekład tego samego tekstu]; *RejPos* 291v; *WujNT Ioann* 14/3; *SkarKaz* 552a.

Zwroty: »do ojca odejć« [szyk zmienny] (3): *SiebRozmyřl* B, K3; Gdy řam do Oycá odyřć miał/ y krořęstwo w niebie ořieřć *SkarKaz* 205b.

»odejć z ziemie« (1): Abowiem odfzedřzy z ziemie krořuię w niebie. *BibRadz* II 69c marg.

Szereg: »odejć a zostawić« (1): w ktorey [wierze] nas tu odehydź á zořłáwić miał po w niebo wřłápienin [!] fwoim *RejPos* 222.

W przeni (1) :

Zwrot: »odejć od oczu« (1): y odźedł od oczu ábychmy się wrocili do łercá y onego tám náleźli.

WysKaz 7.

e. *Zostawić gdzieś rzeczy, zwłaszcza nie zabrać ze sobą* (8) :

odejć czego (7): A iam odźedł pieczonki/ iuz iey dopiekano.*RejFig* Aa7; *BielKron* 406; (*did*)

Philemon záyrzawłszy do grobu (-) Bo/ bo/ bo/ pánowie/ połzedł Bá y prześcierádłá odźedł.
MWilkHist D. *Cf* *odejć czego gdzie*.

odejć czego gdzie (4): *LibMal* 1547/130, 1551/162v; day to miły brácie pánu łwemu/ bochmy tho przedewroty ználeźli/ mułiáły podobno dzieći igráiąc tám tego odehydź. *RejZwierc* 175v; Iełli [gospodarz] czego przed domem/ ná roli odehydzie: Przed tymi się łzukáły nie ze włzytkim zeydzie.
KlonWor 72.

Przeni [co] (1) : niezáwiefzay iey [władzy] ná kołku nigdy/ boć iá złodźieie vkrádną poćichu/ iefłize iá ná piądź odehydzieł. *OrzRozm* 13v.

f. *Przerwać czynność* (2) :

odejć czego (1): Biezał thedy zá Heliałzem Helizeułz odźedłszy pługá *BielKron* 85.

odejć od czego (1): áby temi przemiánámi y włzenie poczuli/ y ochotnieyłzemi się wrocili do tey prace od ktorey odefłzi. *ModrzBaz* 37.

3. *Wystąpić z jakiejś jedności [od kogo, od czego]* (4) :

a. *O jedności religijnej* (3) : Iáko prožno tjm/ iż páńłtwá łwieckie zachodnie od Cárogrockich Cefarzew/ Tyránow y Heretykow odefłzi/ Grekowie dowodzić chcą/ iż kościoł Rzymłki od Grekow á nie oni od niego odłtąpili. *SkarJedn* 201; *CzechEp* 363.

Zwrot: »od Kościoła odejć« (1): kościoły ktore od Rzymłkiego Kościołá odefłzy poginęły/ y w błędy záłzły niezmiernie. *SkarJedn* 399.

b. *O jedności politycznej* (1) : iłz Páńłtwá łwieckie záchodnie od Cárogrockich Cefarzew/ Tyránow/ y Heretykow odefłzi. *SkarJedn* A8v.

4. *Przeminąć, przestać działać, zaniknąć; recedere* *HistAl*, *Vulg*, *PolAnt*; *discedere* *PolAnt*, *Vulg*; *fugere* *HistAl*; *abscedere*, *egredi*, *transire* *Vulg*; *removeri* *PolAnt* (62) :

a. *O stanach psychicznych i fizjologicznych, cechach* (46) : *BierEz* L3; Mnie macie ocz trudno pytać Bomłie nie mogła dopytać Z záłofci/ zádnego łłowa Odefłza byta [!] y mowa *RejJóz* H2; By człowiek prágnął á złoto pił prágnienie by nie odefłzł *HistAl* K5; *KrowObr* 71v; Vrádował łie nędznik gdyż w káždoy trudności/ Ma wždy kto iáką rádę odehydą tesłności. *RejWiz* 35v; Odefłzłaby tá grubość y nie vmieiętność Duchownych Rułkich/ zá ktorą wiele się błędow rodzi. *SkarJedn* 366; *SkarŻyw* 249; omdleie drugi od łtráchu/ odiydzie chęć do iedzenia/ łęń nie przyydzie ná oczy. *GórnRozm* D4; odehydzie brzytkość y gniew cię opłonie *KlonWor* 74.

odejć od kogo, od czego (8): iijz niegdy na czas od niego nábożeńłtwo odijdzie/ a będzie łie mu widzietz iakoby go iuz bog opułcil. *OpecŻyw* [34]; *HistAl* B5; odefłza od niego wiára/ odefłzł wmiłośierdziu Bożem wfánię/ odpadłá włzyłłka zaras ku Bogu chęć/ a nienáwiść i gniew potępiiony przyłtąpił *MurzHist* D3; *Leop Thren* 1/6; *RejPos* 289; *BudBib* *Iob* 14/6, *Dan* 2/1.

odejć komu (2): pewnieby mu też mogło wiele odeydź they omylney chćiwości iego *RejZwierc* 66; *PudlFr* 72.

[*odejć na czym*: co mu oni chutliwie obiećali/ iż ná ich pilności niemiáło nic odyść *HistOtton* 82v; sięgnął weń [*mieszek czarodziejski*] iáko zwykł/ chcąc skuścić ielli mu ná pierwłzey mocy nie odefzłó *HistFort* E7v.]

W przeciwstawieniu: »przyść ... odejć« (1): v ktorego [*tego, który się w muzyce nie ćwiczył*] dźwięk/ ták iáko przydzie/ thák odeydzie bez ímáku. *GórnDworz* K2v.

Szeregi: »odpaść a odejć« (1): Praecisa opitulandi potestas, wżiítka nadzieyá pomocy odpádlá/ á odefzłá *Mącz* 30a.

»odejć a przestać« (1): Odeydzie od niego á przeftánie [*recede ... et desinet*] (vtrápienie) áż fie doczeká iáko naiemnik dnia íwego. *BudBib Iob* 14/6.

W przen (1) : wżytki złe myłli odeyda od fercá y od myłli wálznych *RejPos* 289.

a. *O chorobach i ich objawach, też o zjawiskach niepożądanych: minąć, ustąpić* (25) : Theż kto by miał kolikę albo bolenie żoładka/ tego fie wina napiy/ natychmiałth odeydzie kłocie. *FalZioł* I 77b; z tego plałtr na flezionę przyłóżyfz/ wżytka kra odeydzie/ y twardość każde⁸⁰ wrzodu zmiękczy. *FalZioł* II 23,I 14a, 33b, 108c, 144c, III 12c (12).

odejć od kogo (8): Gdyby ktorą białą głowę vczarowano iżby zgorączzey miłosci wżczął fie iey niepokay [...], tedy fie w tey wrotyczy niechay vmyie/ odeyda od niey ty czary. *FalZioł* I 148c; *HistAl* A6; A on ściągáwłzy rękę/ dotknął się go rzeknąc/ chcę bądź oczyścion/ I natychmiałt odftedł trąd od niego *MurzNT Luc* 5/13; á tá bládość ktora ná twarzy thwey íeft/ niech odeydzie od ćiebie *Leop Iudith* 6/5; *SienLek* 117; *SkarŻyw* 179; *WujNT Mar* 1/42, *Luc* 5/13.

odejć od czego [= *skąd*] (1): varz żołcień sżałwiał á zwłołkim koprem w winie/ á onym głowę okładay/ odeydzie boleć od głowy *FalZioł* I 15c.

odejć komu (2): O defłoć by to wnet mdłenie Gdy bys wždy bral połylenie. *RejKup* h4v; *RejFig* Aa8v.

W przeciwstawieniu: »odejć ... zostać« (1): wżitka wilgota y wonnoć opcza odejdzie, tilko fama iemu przyrodzona zołtanie *GlabGad* I4.

W charakterystycznych połączeniach: bez pochyby *odejć*, *natychmiast* (6), *wnet*; *odejć od głowy*; *odejć z piersi*, *z żoładka*; *odejdzie bladość*, *bol(eść)* (*wnętrzna*) (*bolenie*) (10), *choroba*, *czar* (2), *febra*, *kłocie*, *kra*, *mdlenie*, *niemoc* (2), *trąd* (3), *twardość*, *wilgota*, *wonność obca*, *zadusz*, *zapalenie*.

Zwrot: »odejć precz« (1): rozmoczywłzi gębkę w ciepłym winie onym/ przykładai na miefcze bolące odeidzie bol precz *FalZioł* I 30b.

b. *O sytuacjach zewnętrznych, czymś odnoszeniu się* (13) : Rzekł Fáráo/ [...] modlcie fie zá mie iżby ty muchy odefzły. *BielKron* 29v.

odejć od kogo (6): *LubPs* Zv; *KrowObr* 84; I rzekł Moyzezfz: wyftedłfy od ćiebie/ będę prošíł Páná: á odeydzieć Muchá od Fáráoná *Leop Ex* 8/29; czuiąc iż rołkofzy od nich odefzły/ íkárzą fie/ y gánią czáfy dzifiefz *GórnDworz* H6v; *BudBib Is* 14/25; *SkarŻyw* 262.

odejć skąd (1): Iż gdzieby to Bágno bylo przeniefione/ ábi fie thy mieyfcá ftály fwiętyimi/ y ftámtąd odefłla/ wżelka chytróć y nágrawánie Szátáńskie. *KrowObr* 93.

W przeciwstawieniach: »odejć ... nastąpić, przypaść, przyść« (3): Ale gdi to przeklęté Nieffczęścié k na^m przijdzie/ Wffytka będączą przijazń od ludzij [= *ludzka*] odydzie [!]. *ForCnR* E3v; Biedá druga odefzła/ á oto biedá trzecya przypadnie rychło. *RejAp* 95v, 81.

Zwroty: »precz odejć« (1): A przeto iż vmiłował wyęcey zlorzeczeńftwo/ Wyęc od nyego precz odefzło y błogofławyieńftwo *LubPs* Zv.

»odejć inszą stroną« (1): Odpądz od nas złośliwego/ Nábw pókoiu twoiego: Aby z twoią obroną/ Złe odefzło infzą ftroną. *LatHar* 37.

»odejć [*komu czym*] na stronę« (1): sílá rzeczy ktoremi by fie ozdobić mogła/ odydzie iey [*białej głowie*] tym ná ftronę. *GórnDworz* Bb8v.

Szereg: »odejć i odpaść« (1): Ty tedy przywileie dárowne á niebiełkie zgoła odefzły y odpády od nich. *SkarŻyw* 262.

c. *O zjawiskach pogodowych* (3) : Boć iuz żimá przeminęła/ gwałthowny defzcz przepadł/ y odffedł. *Leop Cant* 2/11; *SkarŻyw* 127.

Przen (1) :

W porównaniu (1): Kazála odeydż Sámáriya Krolowi fwemu/ iákoby piáne ná wodzie. *Leop Os* 10/7.

d. [*O rzeczach: zniszczyć się doszczętnie [czym]*]: Odzienie thwoie [...] niezdarło fie áni odefzło ftárością [*vetustate defecit*] *Leop Deut* 8/4 (*Linde*).]

5. *Ubyć, zmniejszyć się* (4) : Ieden kupił 400. lp. wełny po 28. gq/ lp. á dał ią zpłokać/ a odefzło iey 20. lp. *KłosAlg* G3.

odejć komu (1): co dáley to bliżey przybliża fie ten vpádek moy [...]. Y niemála częć żywotá mego myfląc o tem z żáłoćią mi odeflá *RejPs* 44v.

Zwrot: »na stronę odejć« (1): ten co dáie fpiłowác/ [...] áby pierwey przyfyągł Vrzędowi/ iáko [...] o tym niewie nic/ áby co ná ftronę odefzło/ álbo przes kogo wyniefyono było. *GroicPorz* ee4.

Przen (1) : Neque de tanta voluptate quicquam diminuerat, Nic nie odefzło/ nic fie nie vmnieyżyło było ná tey roskofzy. *Mącz* 223b.

6. *Przestać należeć do kogoś, przestać być czyją własnością; discedere, egredi Vulg; consurgere PolAnt* (11) : A iefli nie okupi/ y fpełni fię mu rok cały/ tedy odydzie dom on [...] y będzie onego który iy kupił bliłkością y potomkom iego *BudBib Lev* 25/30.

a. *O majątku, bogactwie, zdobyczy; zostać utraconym* (8) :

odejć od kogo (1): Odefzło odemnie złoto/ Lecz mię ty ftrzeż święta cnoto. *CzahTr* [D2].

odejć komu [= *kto stracił*] (1): wiele więźniow y plonu Tátárom odefzło. *BielKron* 408.

odejć komu [= *na czyją rzecz*] (2): Grodno [...] Pan Wilenski trzymał zewsztykiemi dwory. ywsiami don ich należącemi y ztym co Cudzoziemcom odeszło *ActReg* 45, 45.

Szereg: »(jako) przyść i (, tak) odejć« (2): *GórnRozm* L2v; Lecz iáko przyfzła tak odeydzie ona Kupa Mammoná. *KlonFlis* C4v.

Przen (2) :

odejć od kogo (1): *WujNT Apoc* 18/14 cf *Szereg*.

Fraza: »co by [komu na czym] odeszło« = *co by ktoś stracił* (1): rad bych wiedzial czoby ym natym odezło ze by tak rozdawali ciało y krew pańfką iako on wftawił y poziwać rofkazał. *SeklKat* L2v.

Szeregi: »odejć i zginąć« (1): Y owoce pożądliwości duŕze twey odefzły od ciebie: y wŕzytkie rzeczy tłuŕte y ŕwietne zginęły [*discesserunt ... et ... perierunt*] od ciebie *WujNT Apoc* 18/14.

b. *Odlączyć się od przynależności politycznej* (2) :

odejć od kogo (1): Ieŕli s poyŕzrodká fiebie Krolá obierzemy. Wnet wzgárda od granicznych y od fwoich będzie/ Ziemiá Pomorŕka s Prufką wnet od nas odeydzie. *MycPrz* I Bv.

odejć z kim [= *będąc czyimś posagiem*] (1): W przywileiu wiliczáiąc 30. miaŕt Pomorzkich zá Kázimiérzá/ wjlicza y té dwie ku królewfk. ŕtronie/ áż potym z Królewną odefzły. *SarnStat* 1220 *margin.*

7. *Oddzielić się (o składnikach mieszaniny)* (1) : thedy vpłocz máŕto ŕwieże w dziewiąci álbo dziewiąci wodach/ áby twarog dobrze odŕzedł y ferwatká/ á tego roŕpuŕciwŕzy w vcho wley y zátkay *SienLek* 71.

8. *praw. Uwolnić się od zarzutów, zostać niewinnionym* (2) :

Zwroty: [»niewinnością odeŕć«: Piotr Duszek do tego [*že zabrał pieniądze*] nie znał się i niewinnością tego odchodził i odszedł, z nakazania prawa miał prawem odeŕć tenże przereczony Piotr Duszek *KsięgaSądIwk* 1584 nr 8.

»prawem odeŕć« = *zostać niewinnionym: KsięgaSądIwk* 1584 nr 8 *cf* »niewinnością odeŕć«.]

»przysięgą odejć« (2): O Wŕzytki krzywdy ná ktore dowod ieft/ záden niemoże przyŕyęgá odeydz. *GroicPorz* aa; *SarnStat* 1163.

9. *Zwrot:* »w oszacowanie odejć« = *zostać wzgardzonym, stracić na znaczeniu* (1) : A trzeba fię bać/ nie tylko áby nam tá część wofzácowanie nie odefzła [*in redargutionem venire*] / ale aby wielkiej Boginie Dyány koŕciołá zá nie nie policzono *BudNT Act* 19/27.

Synonimy: **1.A.a.** *odchylić się, oddalić się, odlączyć się, odnieŕć się, odstąpić, odstrzelić się; b.* *odpławić się, odpłynąć; c.* *odlecieć; B.a.* *odpłynąć: 2.* *odbić, odbieżeć, odevstać, odjechać, odstać, odstąpić, oduciec, opuŕcić; 3.* *odciąć się, oddzielić się, oderwać się, odlączyć się, odpaŕć, odstąpić, odstrzelić się, odszczepić się; 7.* *oddzielić się.*

Formacje współrdzenne cf IŕĆ.

Cf **ODESZŁY, ODEŕCIE**